

Sjömäns sjukförsäkringsavgifter

Av uppbördsrevisor Tore Lundin.

Som bekant uttages sjukförsäkringsavgifterna i samband med uppbörd av skatt. Vederbörande sjukkasse uträknar och inför avgifterna i debiteringslängderna¹. Reducering sker i vissa fall av de lokala skattemyndigheterna, som också debiterar avgifterna. Innan vi går vidare, kan det behövas en kort genomgång av hithörande bestämmelser.

Sjukförsäkringsavgift innefattar avgift dels för sjukvårdsförsäkring och försäkringen för grundsjukpenning (grundavgift) och dels för försäkringen för tilläggssjukpenning. Grundavgiften utgår för helt år — avgörande är förhållandena vid avgiftsårets utgång. Avgiften för försäkring för tilläggssjukpenning utgår för månad eller del därav.

Som tidigare nämnts kan den uträknade avgiften reduceras i vissa fall. Sådan reduktion kan ske dels på grund av den s. k. 1.200-kronorsregeln², som innebär att grundavgift icke skall erläggas, då den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten icke uppgår till 1.200 kronor. Vidare sker reduktion enligt 2 %-regeln, innebärande att om grundavgiften överstiger 2 % av den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten, skall densamma nedsättas till 2 % av nämnda inkomst. Reduktion skall i första hand avse avgiften för sjukvårdsförsäkring. Vid dessa re-

¹ I Stockholm förfäres på ett något avvikande sätt.

² Beloppsgränsen väntas bli höjd till 2.400 kronor av riksdagen våren 1962 (se prop. 188/1961 sid. 32).

duktioner skall hänsyn tagas till andra makens inkomst. Sjukförsäkringsavgift, som icke uppgår till 5 kronor, påföres icke.

I samband med införande av sjömansskatten tillkom ytterligare en reduceringsregel. För att sjöman, som under samma år haft inkomst såväl ombord som i land³, icke skall få erlägga för hög tilläggssjukpenningavgift, skall denna avgift nedsättas med $\frac{1}{12}$ för varje månad han erlagt sjömansskatt.

Att anpassa sjömansskatten med dess grovt tillyxade schabloner till den noggrant avvägda inkomstskatten och till uppbörden därav har medfört vissa komplikationer. När sjöman klagat över den slutliga skatten är det ofta sjukförsäkringsavgiften som väcker vrede. Några exempel härpå skall lämnas men först några ord om sjömansskatten och den däri inbakade sjukförsäkringsavgiften.

Sjömansskatten erlägges i stället för statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift. Man kan dock inte säga med vilket belopp sjukförsäkringsavgift ingår i sjömansskatten. De sex procent av sjömansskatten, som tillfaller allmän sjukkasse, är en schablonberäkning som kompenstation till sjukkassan för minskade intäkter genom införande av sjömansskatten och innebär icke att 6 % av sjömansskatten utgöres av sjukförsäkringsavgift. Man

³ Med inkomst i land jämställs inkomst å fartyg som icke går i s. k. sjömansskattefart.

kan inte säga, att den sjukförsäkringsavgift, som ingår i sjömansskatten är hög eller låg — man kan endast säga, att sjömansskatten i nära nog samtliga fall (undantag finns) är fördelaktig för sjömannen.

Låt oss nu se på några exempel på debitering av sjömans sjukförsäkringsavgift, som kan väcka viss förvåning.

Exempel 1

En 15-åring är till sjöss 1/1—15/6. Återstående del av året har han inkomst i land. Den 20/6 fyller han 16 år och blir således medlem i sjukförsäkring fr. o. m. den 1/7. Förutom grundavgift utgår tilläggs-sjukpenningavgift för tiden 1/7—31/12 med 60 kronor, som dock reduceras till 30 kronor, eftersom sjömansskatt erlagts för 6 månader under året.

I detta exempel finns två ”fel”. För det första har den unge mannen fått erlagga sjukförsäkringsavgift — inbakad i sjömansskatten — under första halvåret trots att han under denna tid inte var medlem av sjukförsäkring (underårig). Jämkningsavdraget av sjömansskatten kan icke beviljas. För det andra skall han för andra halvåret erlagga tilläggs-sjukpenningavgift, vilken dock reduceras till hälften för att han tidigare under året, då han icke var medlem av sjukförsäkring erlagt sjömansskatt.

Exempel 2

En sjöman (ensamstående) har inkomst ombord 8 månader av ett år. Återstående 4 månader är han i land men har inte någon inkomst.

Sjukförsäkringen införs i debiteringslängden följande avgifter:

Avgift för sjukvårdsförsäkring . 60 kr.
» » försäkring för grund-sjukpenning 30 »
» » försäkring för tilläggs-sjukpenning 120 »

Grundavgiften, 90 kr, bortfaller på grund av 1.200-kronorsregeln. Tilläggs-sjukpenningavgiften reduceras med 8/12, d v s 80 kronor, och han får således erlagga 40 kronor trots att han icke haft inkomst i land.

I detta fall kan sjömansskatten knappast sägas vara en definitiv källskatt. Sjömansskatt har ju erlagts för hela (års)-inkomsten, men likväl debiteras ytterligare sjukförsäkringsavgift såsom slutlig skatt.

Exempel 3

Ogift sjöman har inkomst ombord under hela året. Han har dessutom annan inkomst (fastighet, rörelse, kapital) med 4.000 kronor.

Sjukförsäkringen uträknas och inför avgifterna (av praktiska skäl tages här samma avgifter som i exempel 2).

På grund av 2 %-regeln bortfaller 10 kronor av avgiften för sjukvårdsförsäkringen, och eftersom sjömansskatt erlagts under hela året bortfaller hela tilläggs-sjukpenningavgiften.

Trots att sjömansskatt — med däri inbakad sjukförsäkringsavgift — erlagts under hela året, skall grundavgift således erläggas, i detta fall med 80 kronor, för att sjömannen utöver inkomsten ombord jämväl haft annan inkomst.

Exempel 4

Ensamstående sjöman har inkomst ombord under tiden 1/1—15/6. Därefter har han inkomst i land och taxeras nästföljande

de år till statlig inkomstskatt för en inkomst av 8.000 kronor.

Tillägssjukpenningavgiften utgår med 5 kronor per månad under första halvåret, men sedan han fått inkomst i land, vilket medfört högre inkomst, utgör avgiften 10 kronor för månad.

Sjukkassan inför följande avgifter i debiteringslängden.

Avgift för sjukvårdsförsäkring .	56 kr.
» » försäkring för grundsjukpenning	27 »
» » försäkring för tilläggs-sjukpenning	90 »

Reducering av tillägssjukpenningavgiften skall ske med 6/12 av 90 kronor. Avgiften har under sjömansskattetiden utgjort 30 kronor (6 månader à 5 kr), men reduceringen blir 45 kronor, eftersom reducering sker med tolfte delar och icke strikt efter de avgifter, som utgått under sjömansskattetiden.

Exempel 5 (aktuellt fall)

L hade inkomst ombord under tiden 1/1—13/8 1960. I mitten av september inryckte han till militärtjänstgöring, som varade till årets utgång.

Tillägssjukpenningavgift utgjorde för 12 månader 128 kronor. Efter framställning till sjukkassan befriades L. från 32 kronor utgörande tillägssjukpenningavgift för oktober—december eftersom han under denna tid fullgjort tjänstgöring såsom värnpliktig (33 § 4 stycket SFL). Sjukkassan uträknade därefter och införde följande avgifter.

Avgift för sjukvårdsförsäkring .	62 kr.
» » försäkring för grundsjukpenning	37 »
» » försäkring för tilläggs-sjukpenning	96 »

Grundavgiften reducerades icke, eftersom L:s hustru haft inkomst med så stort belopp att 2 %-regeln icke var tillämplig. Lokala skattemyndigheten reducerade däremot tillägssjukpenningavgiften med 8/12, d v s 64 kronor och L. påfördes således sådan avgift med 32 kronor.

L. har sökt rättelse och yrkat att reducering skall ske med 8/12 av 128 kronor d v s med 85 kronor, och att han således skall erlägga endast 11 kronor.

Frågan är inte lätt att besvara. Ser man endast till tillägssjukpenningavgiften, vill man ge L. rätt. Han har varit till sjöss 8 månader och inkallad 3 månader, och därför borde han erlägga avgift för endast en månad, d v s 11 kronor.

Men så kan man nog inte se på denna fråga, utan man får foga in den i ett större sammanhang, hela sjömansskatten.

Som tidigare nämnts är sjömansskatten grovt tilltyd. Med få undantag är den lägre, i många fall mycket lägre än inkomstskatten. Om en av de skatter eller avgifter, som inbakats i sjömansskatten, såsom ”i detta fallet kan synas hög, så får detta vägas mot den fördel som sjömansskatten” som helhet innebär inte bara för sjömannen själv utan även för hans hustru. Fallet L. utgör ett utmärkt exempel härpå, eftersom hans hustru å en tjänsteinkomst av cirka 14.000 kronor erhållit överskjutande preliminärskatt med 1.076 kronor.

Anledningen till att man ville ha sjömansskatten grovt tilltyd var, att man därigenom skulle få enkla regler. Som framgår av exemplen här ovan sker reducering av tillägssjukpenningavgiften i tolfte delar och icke efter strikt uträkning av de avgifter, som gällt under sjömansskattetiden. Eftersom lokala skattemyn-

digheten inte har kännedom om annan tilläggssjukpenningavgift än den som införts i debiteringslängden kan det icke vara rimligt att reducering skall ske av annat belopp än det, som finns i längden.

Vad har man då sagt i förarbetena härom?

De regler, som gäller om reducering av tilläggssjukpenningavgift, föreslogs av 1956 års sjömansskattesakkunniga (SOU 1957:39 sid 121 ff). Under remissbehandlingen påpekade riks försäkringsanstalten bla (prop. 92/1958 sid. 147) ”att en avgiftspliktig sjömanshustru, vars make hela året haft inkomst ombord och ej haft annan inkomst, kommer att — med den begränsning, som kan föränledas av den sk 2 %-regeln — påföras även mannens avgifter för sjukvårdsförsäkringen och för försäkringen för grundssjukpenning, om hennes till statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till minst 1.200 kronor. Vistas sjömannen i land en eller flera månader av året utan att därunder ha någon inkomst, kommer hustrun un-

der i övrigt samma förhållanden att därjämte påföras mannens avgift för tilläggssjukpenningförsäkringen.”

Departementschefen anförde härom (prop. 92/1958 sid. 149) :

”Med anledning av riks försäkringsanstaltens påpekande att fall kan uppkomma, då hustrun till en sjöman blir debiterad sjukförsäkringsavgifter, som belöper å mannen, vill jag erinra om att makarna tillsammans erhåller en så förmånlig ställning i taxeringshänseende att detta mer än väl uppväger den högre avgiften. Förutom att makarna gynnas i ortsavdrags-hänseende får hustrun från sin inkomst i land avräkna även mannens allmänna avdrag för försäkringspremier. Vidare beräknas hustruns skatt enligt den för gift skattskyldig gällande skatteskalen, som är gynnsammare än skalen för ogift. Några särskilda åtgärder torde därför inte vara erforderliga i detta hänseende”.

Vad departementschefen anförde torde få anses ge stöd för de synpunkter, som anförts i denna artikel.